

УДК 330.341.2:338.242.2

О. В. Ходаківська,
 д. е. н., професор, заступник директора, ННЦ "Інститут аграрної економіки", м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0002-3421-8361

І. А. Гнатенко,
 д. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнесу,
 Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0002-0254-2466

Т. О. Дяченко,
 к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
 Національний транспортний університет, м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0002-3774-2396

І. М. Сабій,
 старший науковий співробітник відділу земельних відносин
 та природокористування, ННЦ "Інститут аграрної економіки", м. Київ, Україна
 ORCID ID: 0000-0002-8237-940X

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.15.5

МОДЕЛІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ: УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ТА ВИТРАТАМИ

O. Khodakivska,
 Doctor of Economic Sciences, Professor, Deputy Director,
 National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine

I. Hnatenko,
 Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
 of Entrepreneurship and Business, Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine, Kyiv

T. Diachenko,
 PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
 of Management, National Transport University, Ukraine, Kyiv

I. Sabii,
 Senior Researcher of the Department of Land Relations and Nature Management,
 National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine

ENTREPRENEURSHIP MODELS IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE ECONOMY AND KNOWLEDGE ECONOMY: RESOURCE AND COST MANAGEMENT

У статті досліджені моделі підприємництва в умовах інноваційної економіки та економіки знань, зокрема управління ресурсами та витратами. Доведено, що у процесі стратегічного управління інноваційним підприємництвом, необхідно використовувати комплекс методів пізнання соціально-економічних явищ, які притаманні інноваційній економіці: статистичного спостереження, математичного моделювання економічних ситуацій, порівняльного аналізу, міждисциплінарної аналогії, узагальнення та систематизації, експериментально-логістичного тощо. Обґрунтовано, що традиційна модель підприємницької діяльності значно відрізняється від інноваційної за характером використання ресурсів. Розглянуто ознаки інноваційної діяльності підприємництва в інноваційній економіці, які потребують законодавчого закріплення з метою розмежування інноваційного підприємництва від інших видів діяльності. Визначено, що дуже суттєвою рисою інноваційного підприємництва в інноваційній економіці є високий ступінь нестабільності і невизначеності, що тягне за собою великі ризики і зумовлює потребу в їх ефективному стратегічному управлінні, що сприяє підвищенню стійкості і адаптивності підприємництва.

The article examines the models of entrepreneurship in an innovative economy and knowledge economy, in particular resource and cost management. It is proved that in the process of strategic management of innovative entrepreneurship, it is necessary to use a set of methods of cognition of socio-economic phenomena inherent in innovative economy: statistical observation, mathematical modeling of economic situations, comparative analysis, interdisciplinary analogy, generalization and systematization, experimental logistics, etc. It is substantiated that the traditional model of entrepreneurial activity differs significantly from the innovative one in the nature of resource use. The signs of innovative activity of entrepreneurship in the innovative economy, which require legislative consolidation in order to distinguish innovative entrepreneurship from other activities, are considered. It is determined that a very important feature of innovative entrepreneurship in an innovative economy is a high degree of instability and uncertainty, which entails great risks and necessitates their effective strategic management,

which increases the sustainability and adaptability of entrepreneurship. It is proved that the management of innovative entrepreneurship in an innovative economy should be a managed process and be subject to the model of innovative entrepreneurship defined by the business entity, principles and methods of knowledge of socio-economic phenomena inherent in innovative economy. It is concluded that innovative entrepreneurship, based on internal organization, involves the accumulation of capital and resource potential exclusively within the enterprise through the implementation of policies for innovation project development, production, planning and monitoring of innovation at the micro level. Innovative entrepreneurship, based on an external organization, involves active interaction of the enterprise with the external environment, through logistics, marketing, hedging and can be based on the involvement of third-party organizations, institutions, staff or infrastructure elements. On the basis of an external organization, innovative entrepreneurship can operate with the involvement of ventures, investment funds, banks, insurers, which are able to attract additional investment to implement an innovative project. The principles of functioning of innovative economy are systematized.

Ключові слова: моделі підприємництва, інноваційна економіка, економіка знань, управління ресурсами, управління витратами.

Key words: business models, innovation economy, knowledge economy, resource management, cost management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Формування сучасної теорії інновацій в системі інноваційної економіки пов'язане із синтезом або переплетінням сукупності теорій (політичної економії, історії економічної думки, інноваційної діяльності, підприємництва) і комплексним дослідженням об'єкту і предмету, подальшим удосконаленням та конкретизацією розгалуженого методологічного апарату. У науковому колі триває безперервне формування теорій, що дозволяють обґрунтувати імпульси і причини появи інновацій, визначити роль держави, індивіда (інших стейкхолдерів) та інститутів в цьому процесі.

Наукові дискусії стосовно визначення досліджуваних понять пояснюються прогалинами у сучасній науці, які пов'язані із поглибленим аналізом природи та характеру взаємозв'язків між "об'єктами", "технологіями", "організаційними формами інноваційного процесу", "функціями", "результатами" тощо. Такі прогалини повністю відповідають логіці наукового пізнання підприємництва як складного явища інноваційної економіки. Зокрема, на кожному етапі розвитку теорій інновацій та підприємництва в інноваційній економіці темпи накопичення наукових даних випереджають темпи їх осмислення та понятійної інтерпретації. Це зумовлює векторальний потік даних від репрезентативної емпірично-практичної підсистеми до її змістовного ядра та пояснює, чому формування сутнісного та змістовного ядер, які є фундаментом будь-якої теорії розвитку інноваційної економіки рухається повільно. Зазначені факти обумовлюють актуальність теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЮТЬСЯ АВТОРИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

У процесі стратегічного управління інноваційним підприємством, необхідно використовувати комплекс

методів пізнання соціально-економічних явищ, які притаманні інноваційній економіці: статистичного спостереження, математичного моделювання економічних ситуацій, порівняльного аналізу, міждисциплінарної аналогії, узагальнення та систематизації, експериментально-логістичного тощо [1; 8; 10].

Провідне місце в теорії інноваційної економіки займає метод узагальнення та систематизації, який дозволяє після з'ясування першопричин окремих тенденцій, узагальнювати явища, яке притаманні інноваційному типу економіки, виокремити проблеми, імпульсні ситуації та визначити загальні закономірності інноваційного процесу, що є більш високим рівнем пізнання сучасної реальності [4; 5; 7; 9]. Особливістю підприємництва в інноваційній економіці є те, що тенденції та виклики виникають не в площині статичного, традиційного, закономірного перебігу соціально-економічних процесів або інертних подій, а навпаки, всупереч статичної ринкової рівноваги, яка постійно змінюється внаслідок коливань попиту і пропозиції та інституціональних змін.

В інноваційній економіці важливе місце посідає метод математичного моделювання, який передбачає моделювання соціально-економічних, політичних, демографічних та технологічних явищ, притаманних такій економіці, апробації можливих змін та нових реалій економічного розвитку з метою прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень.

Такий метод наукового пізнання як експериментально-логістичний має особливе значення і за ефективного управління інноваційним підприємством в інноваційній економіці. Цей метод дозволяє виявити необхідні логістичні потоки для здійснення інноваційної діяльності, визначити перспективні та створити доцільні шляхи розповсюдження товарів або послуг, оцінити їх практично-суспільну корисність. Логістика дозволяє визначити суспільну потребу в інноваціях серед споживачів, зосередити зусилля підприємця на конкретному сегменті у створенні, виробництві, комерціалізації нововведення, здатного задовольнити потребу окремого сегменту споживачів.

Використання методу міждисциплінарної аналогії є фундаментальною умовою розвитку інноваційної економіки та інноваційного підприємства. До моменту комерціалізації на ринку потребу інновації у суспільстві

практично не визначено, її важко передбачити. З цієї метою слід у процесі управління інноваційною діяльністю використовувати соціологічні опитування, залучати психологічні інструментарії підвищення мотивації працівників, застосовувати в процесі управління розгалужені фінансові та економічні інструменти. За іншого варіанту — витрачені управлінські, організаційні, фінансові та технічні ресурси на виробництво інноваційних товарів або послуг — будуть використані даремно, що зменшить результативність діяльності підприємця [2; 3; 6].

Отже, постійні наукові дискусії стосовно визначення підприємництва, інноваційного підприємництва та його базових понять у системі інноваційної економіки вказують на те, що економічна теорія в контексті процесуального розгляду інновацій є результатом систематичного узагальнення та агрегування наукових знань зі змінною категоріальною системою, яка вміщує в себе логіку, методи, принципи, закони, що знаходяться на етапі постійного розвитку, розширення та удосконалення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження моделей підприємництва в умовах інноваційної економіки та економіки знань, зокрема управління ресурсами та витратами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

На противагу такому підприємництву в системі інноваційної економіки виступає традиційна діяльність, переважно спрямована на відтворення широко поширених стандартних продуктів або послуг з використанням застарілих технік, технологій і методів управління.

За нашим поглядом традиційна модель підприємницької діяльності значно відрізняється від інноваційної за характером використання ресурсів (рис. 1).

Не так поширеним в умовах вітчизняної інноваційної економіки є феномен венчурного підприємництва, який пов'язаний зі створенням і функціонуванням ризикованих підприємств у наукомістких галузях економіки. При цьому венчурне підприємництво, маючи численні організаційно-управлінські форми, відрізняється складною структурою, з обов'язковими умовами.

А саме: наявністю науково-дослідної інноваційної фірми, що працює в нових наукомістких виробничих галузях або сферах послуг; присутністю в такому підприємстві значного за масштабами комерційного ризику; функціонуванням інноваційного фонду венчурного фінансування, який приймає фінансові ризики венчурів і здійснює інвестиційну підтримку інноваційних фірм.

Розглянемо ознаки інноваційної діяльності підприємства в інноваційній економіці, які, на наш погляд, потребують законодавчого закріплення з метою розмежування інноваційного підприємництва від інших видів діяльності. До таких ознак слід віднести:

метою інноваційної діяльності підприємства є проміжне або кінцеве отримання інноваційних продуктів, послуг і т.п. (нововведень), як на окремому етапі життєвого циклу підприємства, так і на всіх його етапах;

інноваційне підприємництво рідко має короткострокові перспективи своєї діяльності і відрізняється середньо- або довгостроковою детально розпланованою стратегією з досягнення генеральної мети (через досить тривалий період часу, що пояснюється утрудненням, складністю, багатогранністю, інтерсуб'єктивністю процесу розробки інноваційного проєкту і засобів його реалізації);

інноваційне підприємництво має підвищені комерційні ризики внаслідок можливої зміни кон'юнктури ринку, більш раннього виходу інноваційного продукту конкурентів на ринок, невизначеності в своїй діяльності внаслідок нестабільності зовнішнього середовища і не досить розвинених інфраструктурних елементів підтримки такої діяльності. Такі комерційні ризики проявляються в тому, що в майбутньому можливо: не одержати заплановані інновації внаслідок відсутності інвестицій або втрати фінансового партнера, відповідно і доходу від реалізації нововведення; понести ресурсні втрати при невірному обранні адаптаційної стратегії розвитку або способів управління персоналу і так далі.

інноваційне підприємництво повинно обов'язково мати соціально-економічний ефект суспільної користі як для населення, так і для держави в цілому, який пов'язаний з ефективною політикою дифузії інновацій на споживчому ринку і отримання комерційного прибутку в умовах високої затребуваності населення в цьому продукті або послугі.

Отже, дуже суттєвою рисою інноваційного підприємства в інноваційній економіці є високий ступінь нестабільності і невизначеності, що тягне за собою великі ризики і зумовлює потребу в їх ефективному стратегічному управлінні, що сприяє підвищенню стійкості і адаптивності підприємства. Ефективне стратегічне управління підприємством сприяє посиленню інноваційної діяльності як адекватної реакції господарюючих суб'єктів на ринкові зміни за допомогою реалізації інструментаріїв прогнозування, бюджетування, хеджування, планування інноваційних, інвестиційних проєктів, пошуку і впровадження великомасштабних управлінських завдань, що забезпечують виживання та стійке зростання підприємства. Таке управління включає вміння передбачати підприємцем необхідності змін в інноваційній діяльності як всередині підприємства, так і за його межами, за рахунок виявлених майбутніх імпульсів успіху. Головними завданнями стратегічного управління інноваційним підприємством в умовах інноваційної економіки повинні бути: постійне прогнозування виробничої діяльності, проведення маркетингової політики на споживчому ринку, стратегування дій в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі, передбачення кризових явищ і "провалів" ринку; попередження та уникнення техніко-технологічного відставання виробництва; систематичне впровадження нововведень у всіх або точкових сферах діяльності підприємства; безперервне інвестування в трудовий потенціал (перенавчання та підвищення кваліфікації персоналу) з метою отримання конкурентних переваг.

До головної мети стратегічного управління ризиками в інноваційній економіці відноситься пошук такого рівня ризику, який інноваційне підприємство може взяти на себе і при цьому отримати заплановану прибут-

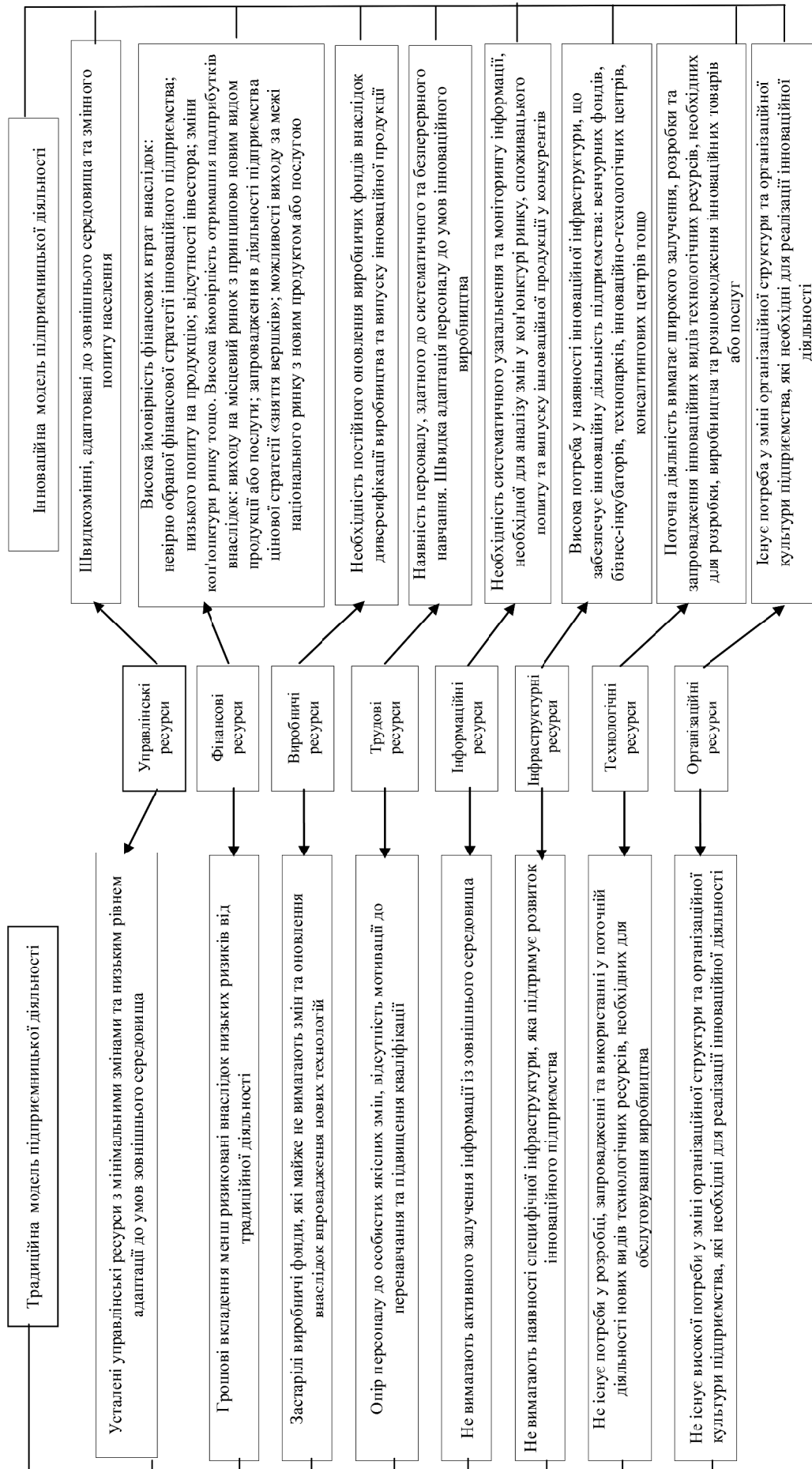

Рис. 1. Класифікація ресурсів у залежності від моделей підприємництва в умовах інноваційної економіки

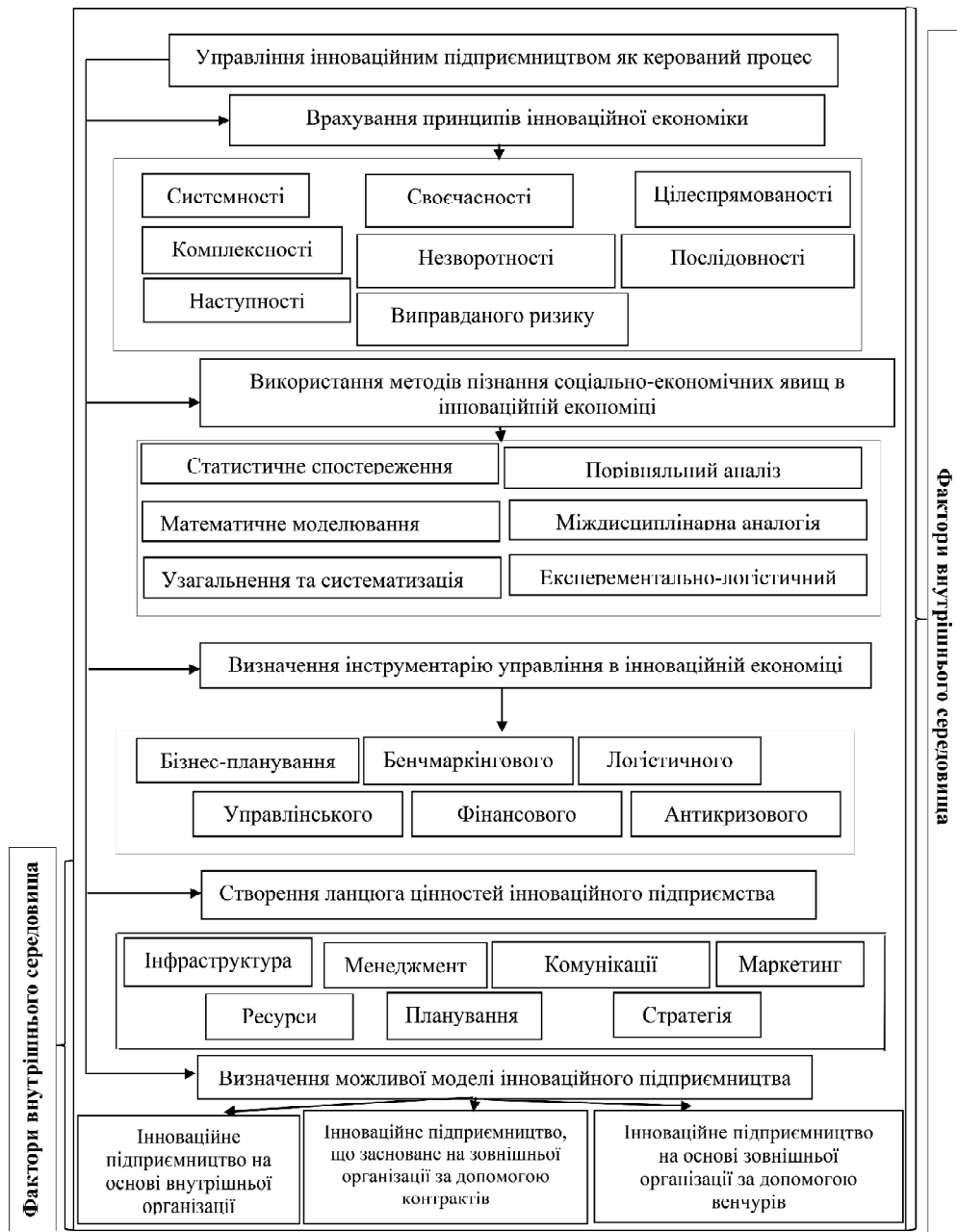

Рис. 2. Підхід до управління інноваційним підприємництвом в умовах інноваційної економіки як керованого процесу

ковість. Щоб знизити невизначеність підприємницької діяльності можна застосовувати заходи щодо зниження ризиків, до яких відносяться: прогнозування і планування ризиків; диверсифікація виробничої діяльності; визначення місця локалізації джерел ризику; упорядкування ризиків за ступенем впливу; визначення компенсаторних можливостей підприємства; страхування фінансових і виробничих ризиків тощо.

До основного завдання підприємця, що здійснює інноваційну діяльність слід віднести використання засад операційного менеджменту з метою підвищення ефективності дифузії інновацій у виробництво. При цьому економічним інтересом підприємця є орієнтація на операційне реформування, оновлення, диверсифікацію існуючого виробничого процесу, а за необхідністю — його повну реорганізацію, з детальним плануванням: но-

вих ідей, впровадженні винаходів, які не були до цього реалізовані на ринку, використанні нового технічного устаткування для виробництва інноваційних продуктів, послуг або поліпшення властивостей існуючих, реінжиніринг, логістикою та безперервним удосконаленням бізнес-операцій.

Управління інноваційним підприємництвом в умовах інноваційної економіки повинне бути керованим процесом та підпорядковуватися відповідно до визначеної суб'єктом господарювання моделі інноваційного підприємництва, принципів та методів пізнання соціально-економічних явищ, що притаманні інноваційній економіці (рис. 2). Інноваційне підприємництво, засноване на внутрішній організації, передбачає акумулювання капіталу і ресурсного потенціалу виключно всередині підприємства за допомогою впровадження політики з

розробки інноваційного проєкту, виробництва, планування та моніторингу інноваційної діяльності на мікрорівні.

Інноваційне підприємництво, що засноване на зовнішньої організації, передбачає активну взаємодію підприємства із зовнішнім середовищем, за допомогою логістики, маркетингу, хеджування і може ґрунтуватися на залученні до створення інноваційних товарів або послуг сторонніх організацій, установ, персоналу або елементів інфраструктури. На основі зовнішньої організації інноваційне підприємництво може функціонувати із залученням венчурів, інвестиційних фондів, банків, страховиків, які здатні залучити додаткові інвестиції з метою реалізації інноваційного проєкту.

Важливим шляхом забезпечення ефективного управління підприємницькою діяльністю є врахування принципів функціонування інноваційної економіки.

Так, принцип системності свідчить про те, що інноваційна економіка розглядається як складний постійно еволюціонуючий механізм, якому приманна нестатичність усіх його системних елементів, котрі перебувають у щільному взаємозв'язку, утворюючи цілісну макроекономічну єдність та забезпечуючи синергетичний ефект. Необхідність використання принципу системності інноваційної економіки в підприємницькій діяльності обумовлюються необхідністю врахування підприємцем низки ключових чинників розвитку інноваційної економіки, а особливо формальних та неформальних інститутів, які чинять різний вплив на підприємництво та в кінцевому підсумку визначають його результати.

Необхідність додержання принципу комплексності означає те, що всі системні елементи, які складають цілісну систему інноваційної економіки, розвиваються комплексно, взаємоузгоджено та доповнюють одне одного. Для ефективного розвитку інноваційного підприємництва з урахуванням принципу комплексності, повинні забезпечуватися найліпші способи досягнення збалансованості інтересів усіх стейкхолдерів національної економіки.

Ідеологія принципу цілеспрямованості обумовлює необхідність систематичного встановлення стратегічних та операційних цілей розвитку інноваційної економіки засобами державного регулювання у такий спосіб, щоб підприємцям забезпечувалися найліпші умови для організованого, цілеспрямованого пошуку нововведень. Важливим є дотримання даного принципу на мікрорівні, зокрема коли за допомогою цілепокладання підприємці здійснюють постійний пошук тих перспективних способів реалізації нововведень, які можуть задовольнити потреби споживачів. Окрім того, будь-яка інноваційна діяльність має бути сфокусованою на конкретному кінцевому результаті такої діяльності для розвитку національної економіки.

В інноваційному підприємстві, яке функціонує в інноваційній економіці, особливе значення відводиться урахуванню фактору часу, що вимагає дотримання принципу своєчасності. Тобто впровадження нововведень, інновацій, винаходів або різноманітних інноваційних проєктів у системі інноваційної економіки може лише тоді забезпечити одержання надприбутків, коли вони з'являється у часовий проміжок, відведений для

них еволюцією, а інновації мають історичні передумови для дифузії та економічні умови для їх споживання суспільством.

Інноваційна економіка має відповідати принципам наступності, що означає проходження нею певних послідовних етапів: зародження нових змін; їх визрівання; формування; переходу у нові періоди. При цьому нові зміни змінюють старі, проте зі збереженням і ретрансляцією в них деяких старих елементів у сучасних умовах але в іншій тональності. Отже, слід враховувати наукові здобутки авторів минулих часів, які проводили дослідження дифузії інновацій у виробничій, нематеріальній, інноваційній, інституціональній та техніко-технологічній сферах. Принцип послідовності означає наявність логіки у будь-якому інноваційному процесі або діяльності і полягає у реалізації сукупності етапів розвитку усієї інноваційної економіки та підприємництва, кінцевий результат яких підпорядкований одній генеральній меті — досягненню високого рівня конкурентоспроможності національної економіки (або підприємства), за рахунок інноваційної спрямованості. Такі етапи мають виконуватись у суворій послідовності, відповідати логіці інноваційного процесу та типу економічної системи. За таких умов функціонування підприємництва в інноваційній економіці має складатися з таких основних етапів: наукові дослідження, експериментальні розробки, виробництво, випробовування, аутсорсинг, інжиніринг, комерціалізація тощо.

Інноваційне підприємництво в інноваційній економіці має відповідати принципу незворотності. Зокрема, в інноваційній економіці та підприємстві постійно з'являються нові за змістом, організаційною формою і функціями оновлені елементи інституціональної матриці, інфраструктурні утворення, політичні, соціально-економічні, технологічно-технічні та інші явища. Отже, суспільний та економічний розвиток інноваційної економіки має виключно прогресивну тенденцію, а її динамічне оновлення спричиняє виникнення внутрішніх суперечностей, які тягнуть за собою трансакційні та трансформаційні витрати, які слід систематично враховувати підприємству. Також слід враховувати, що відповідно принципу незворотності, інноваційний розвиток у національній економіці не відбувається, якщо нові інноваційні ідеї гірші за попередні.

Принцип виправданого ризику виходить з того, що в інноваційній економіці завжди існує високий рівень очікуваного результату від підприємця-новатора, який пов'язаний з великим ризиком та конкуренцією. Тому ефективним шляхом розвитку інноваційного підприємства буде такий, коли вкладена величина ризику у вартісному виразі інноваційного проєкту буде зівставною з результатом його комерціалізації. Тобто в інноваційному підприємстві ризик має бути виправданим і враховувати наявний ресурсний потенціал підприємства.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Шляхами розв'язання зазначеної проблематики є усунення прогалин у сучасній теорії підприємництва в умовах інноваційної економіки є такі:

конкретизація об'єкту та предмету дослідження інновацій і визначення взаємодоповнюючих "координат-маячків" відносно підприємництва в умовах інноваційної економіки, а у перспективі — становлення вітчизняної підприємницької інноваційної парадигми майбутнього;

розвиток ефективної та сучасної методології інноваційної економіки, адаптивної до онтології об'єкту дослідження — підприємництва. Що вбачається як досить складний компліментарний синтез еволюціонізму, синергетики та сучасної теорії підприємницьких систем;

визначення інновацій в системі інноваційної економіки як категорії фундаментальної економічної науки підприємництва, в якій відображаються найбільш істотні зв'язки відносно реальної дійсності функціонування сучасного підприємництва.

Слід визнати, що аналіз існуючих визначень підприємництва та інноваційного підприємництва, які б були квінтесенцією наукових суперечок — не перспективний. Причиною цього є відносний суб'єктивізм у науковій думці, який не дозволяє відобразити глибину постійно-змінної діяльності творчого підприємництва тощо. Тож саме ліквідація зазначених наукових прогалин має бути у подальшому "мейнстрімом" фундаментального аналізу в економічній теорії стосовно інновацій та підприємництва.

Література:

- Ареф'єв С.О. Концептуальний підхід формування адаптивного управління на підприємстві. Вісник КНУТД. Вип. 6. 2018. С. 372—376.
- Гнатенко І.А. Визначення інновацій як інструментарію національного підприємництва. Науковий вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія "Економіка". 2018. Т. 23. Вип. 5 (70). С. 38—42.
- Гнатенко І. Вплив національного інноваційного підприємництва на сталий розвиток ринку праці. Вісник Херсонського державного університету. 2018. № 32. С. 69—72.
- Гнатенко І.А. Методологічні основи інституціонального аналізу національної системи інноваційного підприємництва. Науковий журнал "Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії". 2018. № 6 (18). С. 70—74.
- Лояк Л.М. Роль інновацій у розвитку малого підприємництва. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Вип. 1. С. 110—114.
- Brockova K., Rossokha V., Chaban V., Zos-Kior M., Hnatenko I., Rubezhanska V. Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2021. Vol. 43. № 1. P. 129—135.
- Guo D., Guo Y. Government-subsidized R & D and firm innovation: evidence from China. Research Policy. 2016. № 45 (6). P. 1129—1144.
- Kozhukhivska R., Parubok N., Petrenko N., Podzihun S., Udovenko I. Methods of assessment of efficiency of creating regional innovative clusters for dynamic development of economics. Investment Management and Financial Innovations. 2017. № 14 (3). P. 302—312.
- Swanson L. Entrepreneurship and Innovation Toolkit. Saskatoon: University of Saskatchewan. 2017. 158 p.
- Zos-Kior M., Hnatenko I., Isai O., Shtuler I., Samborskyi O., Rubezhanska V. Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2020. Vol. 42. № 4. P. 504—515.

References:

- Arefiev, S.O. (2018), "Conceptual approach to the formation of adaptive management in the enterprise", Visnyk KNUITD, vol. 6, pp. 372—376.
- Hnatenko, I. (2018), "Definition of innovations as tools of national entrepreneurship", Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu imeni I. I. Mechnykova. Seriya "Ekonomika", vol. 23, no. 5 (70), pp. 38—42.
- Hnatenko, I. (2018), "The Impact of National Innovative Entrepreneurship on Sustainable Development of the Labor Market", Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu-Bulletin of the Kherson State University, vol. 32, pp. 69—72.
- Hnatenko, I. (2018), "Methodological bases of institutional analysis of the national system of innovative entrepreneurship", Ekonomichnyy visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademiji-Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy, vol. 6 (18), pp. 70—74.
- Loyak, L.M. (2016), "The role of innovation in the development of small business", Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny, vol. 1, pp. 110—114.
- Brockova, K. Rossokha, V. Chaban, V. Zos-Kior, M., Hnatenko, I. and Rubezhanska, V. (2021), "Economic mechanism of optimizing the innovation investment program of the development of agro-industrial production", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 43.1, pp. 129—135.
- Guo, D. and Guo, Y. (2016), "Government-subsidized R & D and firm innovation: evidence from China", Research Policy, vol. 45 (6), pp. 1129—1144.
- Kozhukhivska, R. Parubok, N. Petrenko, N. Podzihun, S. and Udovenko, I. (2017), "Methods of assessment of efficiency of creating regional innovative clusters for dynamic development of economics", Investment Management and Financial Innovations, vol. 14 (3), pp. 302—312.
- Swanson, L. (2017), Entrepreneurship and Innovation Toolkit, University of Saskatchewan, Saskatoon, Canada.
- Zos-Kior, M. Hnatenko, I. Isai, O. Shtuler, I. Samborskyi, O. and Rubezhanska, V. (2020), "Management of Efficiency of the Energy and Resource Saving Innovative Projects at the Processing Enterprises", Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development, vol. 42.4, pp. 504—515.

Стаття надійшла до редакції 19.07.2021 р.